

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Nejméně populární volby aneb 21 europoslanců

MONITOR / KVĚTEN 2019

MARCELA KONRÁDOVÁ
JAKUB KONRÁD

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Nejméně populární volby aneb 21 europoslanců

Monitor – Marcela Konrádová, Jakub Konrád, květen 2019

1. května 2019 to bylo přesně 15 let, kdy se Česká republika stala součástí Evropské unie. Za těch 15 let se změnilo mnohé, a to nejen v Česku, ale i v EU. Od roku 2007 jsou členy Bulharsko a Rumunsko, od roku 2013 ještě Chorvatsko. Naopak na odchodu z Unie je Spojené království, které ale stejně bude volit své europoslance. Z původních 788 členů pro volby 2004 jich má Evropský parlament již jen 705 a z původních 24 českých europoslanců jich budeme volit opět jen 21.

Je patrné, že současná EU stojí na prahu změny. Problémem je, že politickým špičkám chybí vize i jednotná vůle, a to nejen v rámci jednotlivých států, tak i napříč Evropou. Co se Čechů týče, většina chce v Evropské unii zůstat a s členstvím v EU je spokojena. Okamžitě odejít z Unie by chtěla jen zhruba desetina Čechů. Spokojeno s členstvím v EU je 56 procent Čechů, což je nejvíce za posledních devět let (Lidovky 2019i). I přesto nicméně patříme v rámci EU mezi největší euroskeptiky. Samotní Češi nemají dlouhodobě o dění v EU velký zájem a společenství vnímají nejméně pozitivně ze všech členských zemí.

Příčinu lze hledat zejména v dramatických změnách, které se v posledních letech objevují v Evropě (zvýšený tlak na hlubší integraci, migrační krize, proudění prostředků z eurofondů do oblastí, které nejsou pro obyvatele České republiky až tak viditelné atp.). Češi často nevědí, kdo jsou a co dělají jejich europoslanci. To se samozřejmě odráží ve volební účasti, která v posledních volbách byla druhá nejnižší v celé EU, ale i v přístupu stran, které kampaň vedou spíše pro formu, než že by se výrazně snažily.

Kdo se bude v Česku v pátek a v sobotu 24. a 25. května 2019 ucházet o zvolení europoslancem? Jaká jsou témata volebních kampaní?

Krátký výlet do historie

Zájem o členství přitom česká (československá) politická reprezentace projevila už v roce 1990, a to zejména heslem tehdejšího dominanta na politické scéně, Občanského fóra, „Zpátky do Evropy“. Ačkolí byla v roce 1991 uzavřena asociační dohoda (tehdy spolu s Maďarskem a Polskem), rozdělení federace znamenalo pozastavení ratifikačního procesu.

Žádost o vstup do EU byla podána vládou Václava Klause v roce 1996, přístupová jednání začala o dva roky později (pod vedením tehdejšího náměstka ministra zahraničí Pavla Teličky). Předvstupní vyjednávání byla ukončena na konci roku 2002, Evropská rada rozhodla o přijetí ČR a dalších devíti evropských států k 1. květnu 2004 (Euroskop 2019).

Důležitým mezníkem bylo celostátní referendum o vstupu do Unie, konané v červnu 2003 (Volby.cz 2003). Referendu předcházela vládní kampaň „Vítejte ve společenství“ za 200 milionů korun. Kampaň zahrnovala billboardy, televizní spoty i inzerci v tištěných médiích, později také reklamu na internetu s cílem přimět občany k účasti na referendu. Výsledkem byla 55,21% účast, pro vstup se vyslovilo 77,33 % zúčastněných, proti 22,67 %.

Od našeho vstupu proběhly troje volby do Evropského parlamentu (EP).¹ Tradiční české politické strany – občanští, sociální a křesťanští demokraté spolu s komunisty – získaly zastoupení prozatím ve všech konaných volbách. Zatímco v roce 2004 byly doprovázeny nezávislými evropskými demokraty, v roce 2014 se do EP probíjaly také koalice TOP 09 a STAN, ANO a Svobodní.

Tabulka č. 1: Zisky českých politických stran v eurovolbách 2004–2014 (% a mandáty)

2004	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL	NEZ	SNK-ED	
	30,04 %	8,78 %	20,26 %	9,57 %	8,18 %	11,02 %	
	9	2	6	2	2	3	
2009	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL			
	31,45 %	22,38 %	14,18 %	7,64 %			
	9	7	4	2			
2014	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL	TOP+STAN	ANO	Svobodní
	7,67 %	14,17 %	10,98 %	9,95 %	15,95 %	16,13 %	5,24 %
	2	4	3	3	4	4	1

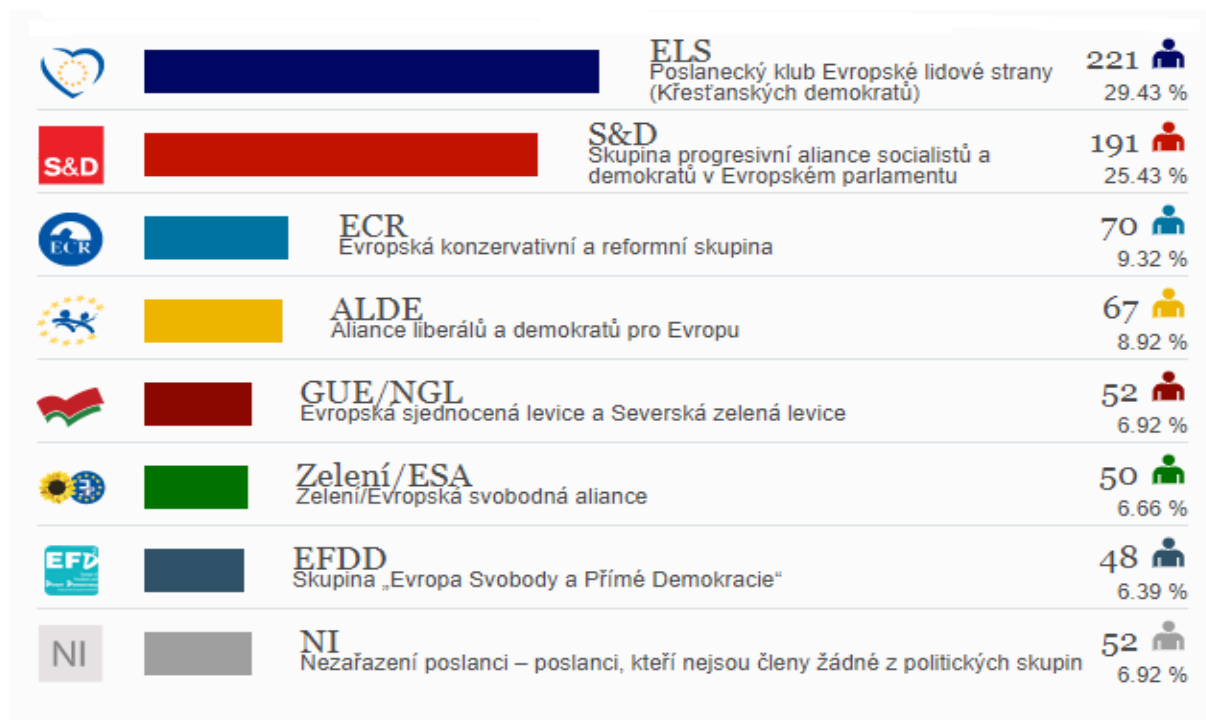
Zdroj: Vlastní tabulka; data Volby.cz 2019.

Europoslanci zasedají mj. v politických skupinách (frakcích), kde jsou sdruženi podle politické, nikoli státní příslušnosti. Platí, že k utvoření politické skupiny je třeba 25 poslanců a musí v ní být zastoupena nejméně čtvrtina členských států. Poslanci nemohou patřit k více než jedné politické skupině (Evropský parlament 2019b).

V Evropské unii působí také politické strany neboli eurostrany, což jsou organizace s evropskou působností, které sdružují politické strany z několika zemí Evropské unie a případně i dalších evropských zemí. Tyto členské strany jsou si ideově blízké a společně prosazují svoje zájmy. Při své činnosti disponují konzistentní organizační strukturou (Fiala, Mareš a Sokol, 2007). Volí si předsedu (v některém případě i dva předsedy) a místopředsedy.

¹ Ve všech členských zemích se každých pět let volí europoslanci poměrným volebním systémem. Právo volit a být volen má každý občan EU od 18 let věku (s výjimkou Rakouska a Řecka; Evropský parlament 2019a). Česko využívá listinnou variantu proporčního volebního systému, přičemž je pro dané volby jedním celostátním volebním obvodem. Voliči mají možnost udělit až dva preferenční hlasy, které se započítávají v případě, že (1) volební subjekt překročil 5% uzavírací klauzuli a (2) hlasy činí pro daného kandidáta nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů odevzdaných pro danou politickou stranu (Zákon pro lidi 2019). Přepočítání hlasů na mandáty probíhá na základě d'Hondtova volebního dělitele (ČSÚ 2019). Na rozdíl od Belgie, Lucemburska, Kypru a Řecka u nás není volební účast povinná.

Graf č. 1: Výsledky eurovoleb 2014 dle politických skupin

Zdroj: Evropský parlament 2014.

Tabulka č. 2: Zařazení českých politických stran do eurostran po volbách 2014

Eurostrana	Předseda	Český člen
Evropská lidová strana (EPP)	Manfred Weber	TOP 09 a STAN KDU-ČSL
Progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu (S&D)	Gianni Pittella	ČSSD
Evropští konzervativci a reformisté (ECR)	Syed Kamall	ODS
Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE)	Guy Verhofstadt	ANO
Konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice (GUE/NGL)	Gabriele Zimmer	KSČM
Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance (Greens-EFA)	Philippe Lamberts	-
Evropa Svobody a Přímé Demokracie (EFDD)	Nigel Farage	Svobodní
Evropa národů a svobod (ENF)	Marine Le Pen	-

Zdroj: iRozhlas 2019a.

Nejméně populární volby

Češi nejsou tvrdými euroskeptiky (tj. neodmítají evropskou integraci jako takovou), ale spíše měkkými – jsou nespokojeni s některými politikami EU, resp. se směřování Unie.² Na členství v EU oceňují Češi dle průzkumu z poloviny roku 2018 hlavně volnost pohybu, jako největší problém vnímají uprchlíky. Mladí Češi jsou dokonce ještě pesimističtější (Eurozprávy 2018). Dle výzkumu respektované nevládní organizace GLOBSEC zaměřeného na věkové skupiny 18 až 24 a 24 až 35 let v zemích tzv. Visegrádské čtyřky by si setrvání v EU přáli jen 2 z 5 Čechů. Nejvíce jim vadí netransparentnost a složitost rozhodovacích procesů (iDnes 2018a).

Nepomáhá ani fakt, že volby do Evropského parlamentu spadají do kategorie tzv. druhořadých voleb. Tezi o druhořadosti evropského volebního klání³ zkonstruovali K. Reiff a H. Schmitt již v roce 1980. Dle autorů se jedná o volby, ve kterých není moc ve hře (jako reakce na první volby do EP v roce 1979), základními charakteristikami daných voleb jsou:

- Nižší volební účast než v národních volbách/volbách prvního řádu,
- více prostoru a nadějí pro malé a nové politické strany,
- vyšší procento neplatných hlasů než při národních volbách/volbách prvního řádu,
- vládní strany ztrácejí podporu,
- voliči hlasují méně stranicky, více podporují osobnosti,
- čím odlišnější jsou pravidla volby do EP od pravidel užívaných pro volbu národního parlamentu, tím nižší je volební účast,
- volební kampaň je významnější – volby do EP soutěží s dalšími (domácími) politickými tématy.

V posledních proběhnutých volbách jsme měli druhou nejnižší volební účast (18,2 %) ze všech členských států. Hůře na tom bylo jen Slovensko (13,05 %). V celé historii České republiky přišlo k volbám méně voličů jen ve třech případech, vždy se ale jednalo o druhé kolo senátních voleb, a navíc až po konání posledních eurovoleb, v letech 2014, 2016 a 2018.

Zatímco při srovnání celoevropské účasti se zájem o volby do EP takřka nemění, v roce 2014 jsme u nás zaznamenali silný pokles směrem k nezájmu. Podle výzkumu STEM, který byl v roce 2014 po volbách proveden, tkvěla příčina nezájmu v následujících důvodech:

- Nezájem lidí o Evropskou unii,
- nepochopení toho, co nám EU přináší,
- nepochopení toho, co EP řeší,
- málo informací o činnosti jimi zvolených zástupců v EP (Eurozprávy 2014).

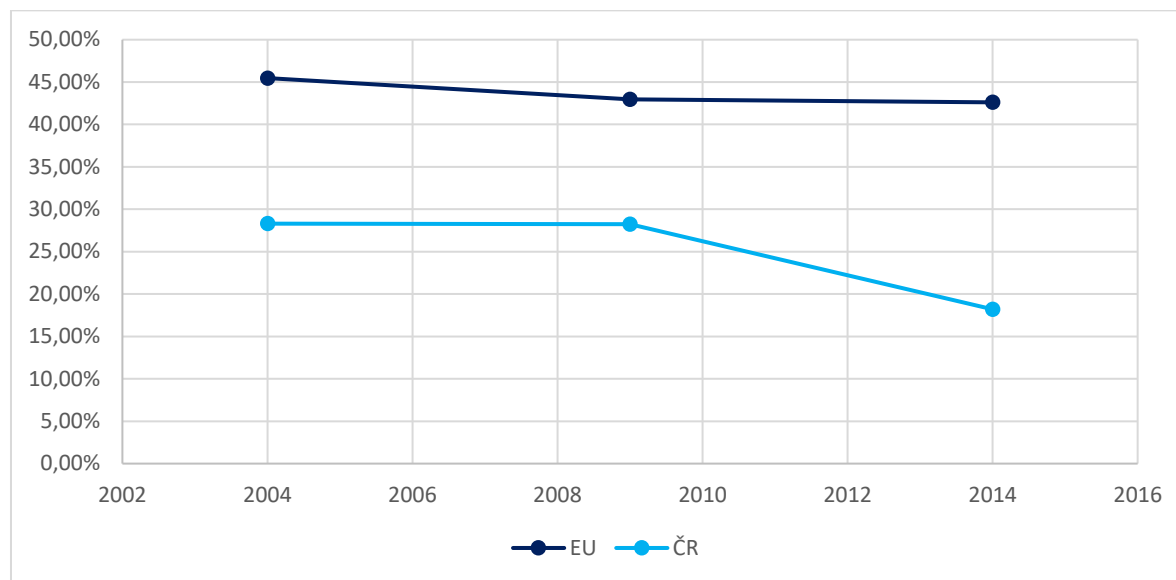
² Dle rozlišení Taggarta a Szczerbiaka (2002). Kopecký a Mudde (2002) vytvářejí paralelu, když hovoří o euroskepticismu (měkký) a eurofóbií (tvrdý).

³ Nicméně později byla teorie rozšířena i na volby dalších nižších řádů – v ČR zejména komunální, krajské a senátní. Později byla teorie revidována, a to i samotnými autory. Zajímavá je např. i revize Carruby a Timponea, kteří upozorňují na možnost, že ne všichni voliči vnímají evropské volby jako druhořadé, naopak je mohou využívat jako prostor pro projevení svého názoru a identifikace s určitou ideou. Nevolí tedy potom takticky, jak to činí v FOE, ale rozhodují se srdcem (Carruba a Timpone 2005).

Pouze jako dílčí důvody před pěti lety lidé uvedli osoby kandidátů případně špatnou volební kampaň.

Podle CVVM (2019) by se v dubnu 2019 zúčastnilo voleb 27 % respondentů.

Graf č. 2: Volební účast v eurovolbách 2004–2014

Zdroj: Vlastní graf; data Evropský parlament 2014.

2004–2019–2034: Minulých a budoucích 15 let ČR v EU

Na začátku března uspořádal Institut pro politiku a společnost (2019) veřejnou debatu právě k výročí vstupu ČR do EU. Problémem vnímání současné Unie, resp. našeho členství v Unii, je dle řečníků⁴ zejména to, že jsme si na výhody, které nám EU přináší, zvykli. Vnitřní trh, dotace, svoboda volného pohybu, růst mezd, růst kupní síly obyvatel atd., to jsou výhody, které dnes již vnímáme automaticky. Neumíme o EU komunikovat, vysvětlovat, proč je naše členství dobré, co všechno nám přináší a co bychom vystoupením ztratili.

Je patrné, že současná EU stojí na prahu změny. Odchod Británie naruší rovnováhu ve společenství. Politici napříč Evropou volají po reformě, ovšem nikdo není schopen říci, jakým směrem by ona reforma měla směřovat. Všude v Evropě také vzrůstá podpora stran, které volají po odchodu z EU. Obecně chybí vize i jednotná vůle. Obecně lze budoucnost EU vidět ve dvou protikladných směrech. Zaprvé, dojde k jisté renesanci a bude tak obnovena soutěž svobodných států ve společném prostoru. Nebo, zadruhé, půjdeme směrem vzniku centrálně řízeného impéria.

Promítla se tato témata do volebních kampaní před eurovolbami 2019?

Témata a tváře 2019

Zatímco v Česku se o eurovolbách začalo více mluvit až v únoru, v Bruselu to bylo žhavým tématem již od září 2018. Eurostrany se pomalu připravovaly na kampaň a k tomu vybíraly lídry, kteří je nepovedou pouze do voleb, ale zároveň se budou ucházet o post šéfa Evropské komise (tzv. spitzenkandidáti, do češtiny volně přeloženo jako špičkoví kandidáti; Info.cz 2018).

⁴ Martina Dlabajová, Dita Charanzová, Alexandr Vondra, Cyril Svoboda, Aleš Chmelař.

Téma reformy Unie přinesl v kampani pro eurovolby francouzský prezident Macron. Navrhl vizi sjednocené Evropy vytvořením několika úřadů (společná pohraniční policie, evropský azylový úřad, vytvoření Evropské agentury na ochranu demokracie a Rady evropské bezpečnosti), které by pomohly v boji s kybernetickými útoky na volby či s migrací (Lidovky 2019j). Proti se postavily zejm. pravicové strany, které naopak podporují vizi renesance původních hodnot, a ne budování evropského superstátu.

Jedním z významných témat, kterým se zabývalo také rumunské předsednictví, byla hrozba dezinformací, fake news či kybernetických hrozeb v souvislosti s blížícími se volbami (Lidovky 2019a). Vznikl tak tým profesionálů (i s českým zastoupením), jehož cílem byl monitoring, ověřování a vyvrácení falešných zpráv. Ke kodexu se připojili výrazní internetoví hráči Google, Facebook, Twitter a Mozilla (Lidovky 2019b).

Výrazněji se řešila také otázka demokratičnosti evropských stran, ztělesněním požadavku o vyloučení maďarské strany Fidesz z Evropské lidové strany (EPP). Celkem 15 členských stran z devíti unijních států nechtělo Orbánovu Fidesz ve svých řadách kvůli kontroverzním tématům, které strana v Maďarsku razí (např. dehonestace Junckera a dlouhodobá protiunijní kampaň) (Lidovky 2019l). Nakonec došlo ke kompromisnímu řešení, kdy bylo straně Fidesz členství pouze pozastaveno a nařízeno, aby okamžitě ukončilo kampaň vedenou proti předsedovi Evropské komise a čelnímu členovi EPP Jeanu-Claude Junckerovi, kterého si strana dala spolu s Georgem Sorosem jako své politické nepřátele na předvolební plakáty (Respekt 2019).

Krajně pravicové strany získaly v kampani ruskou podporu (slovní i finanční) – evropské extrémní pravičáky totiž s prezidentem Putinem pojí nejen odpor k EU, ale i nacionalismus, obrana křesťanských hodnot, odmítání homosexuality či vize multipolárního světa (Lidovky 2019m).

Otázkou byl, samozřejmě, také brexit, resp. účast Spojeného království v eurovolbách v případě, kdy by Británie Unii nestihla do voleb opustit. Nezbytné kroky k účasti ve volbách do EP podnikla britská vláda na začátku dubna 2019, a to z důvodu posunu termínu odchodu země z Unie nejpozději z 29. března na 12. dubna, poté na 22. května, a nakonec až na 31. října. Británie se tedy bude rovněž účastnit květnových voleb (Lidovky 2019n).

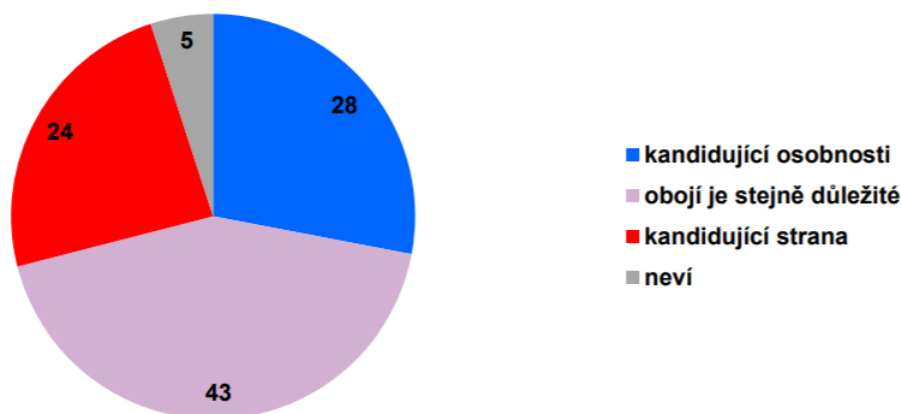
Česko a eurovolby 2019

Většina Čechů chce v Evropské unii zůstat a s členstvím v EU je spokojena. Okamžitě odejít z Unie by chtěla jen zhruba desetina Čechů. Spokojeno s členstvím v EU je 56 procent Čechů, což je nejvíce za posledních devět let (Lidovky 2019i). Přesto o EU a našich europoslancích víme spíš málo a eurovolby považujeme za nedůležité.

Problémem tak může být pro některé obhajující europoslance to, že jejich jméno není voličům v Česku příliš známé. K nejznámějším europoslancům patří Pavel Telička (zvolen za ANO, nyní lídr strany HLAS), Jiří Pospíšil (TOP 09), Jan Zahradil (ODS) a Evžen Tošenovský (ODS). Naopak nejméně známými europoslanci jsou Dita Charanzová (ANO), Martina Dlabajová (ANO) a Petr Ježek (zvolen za ANO; STEM 2019).

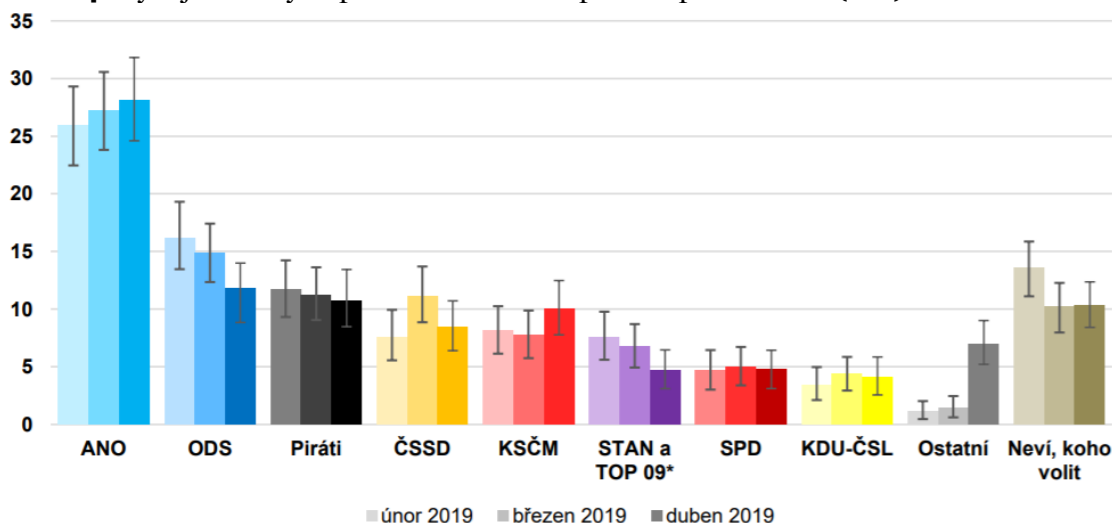
Kandidaturu k letošním eurovolbám přihlásilo na Ministerstvu vnitra 40 uskupení. Níže se zaměříme zejména na lídry kandidátek parlamentních stran a stran, které v současnosti mají v EP zastoupení. Interaktivní přehled všech kandidátů, kde si můžete strany i samotné kandidáty seřadit podle toho, co je pro vás důležité – osoby lídra, věku, množství vysokoškolských titulů nebo podílu žen – připravil iRozhlas (2019b). Případně se můžete podívat, odkud jednotliví kandidáti pocházejí v interaktivní mapě (Daniel Kerekeš 2019).

Graf č. 3: Je pro volbu důležitější kandidující strana nebo osobnosti? (v %)

Zdroj: CVVM 2019.

Graf č. 4: Vývoj voličských preferencí do Evropského parlamentu (v %)

Zdroj: CVVM 2019.

Podle již zmíněného dubnového průzkumu CVVM (2019) se pouze 10 % respondentů rozhoduje čistě podle evropských témat. Pro 35 % respondentů jsou důležitější témata domácí a 49 % tvrdí, že se rozhodují na základě evropských i domácích témat. Za úplně nejdůležitější bylo označeno téma běženců a migrace.

Ostříleným lídrem je kandidát **občanských demokratů, Jan Zahradil**, který je zároveň současným vedoucím české delegace ECR. Jedničkou na kandidátce pro evropské volby je za ODS již počtvrté. Kampaň v Bruselu zahájil již v prosinci 2018, a to zároveň z pozice celoevropského lídra ECR. ODS bude podle něj dál usilovat o to, aby se Evropský parlament zbavil budovy ve Štrasburku, ušetřené peníze by mohly posílit bezpečnost v evropských zemích (Právo 2018). ODS se v eurovolbách prezentuje jako rozumná volba mezi protievropskými

radikály a prointegračními fanatiky. Kandidátka ODS a její lídr budou volbou pro všechny, kteří chtějí EU zachránit a zachovat a vědí proto, že EU potřebuje změnu.

Také **sociální demokraty** povede současný europoslanec a vedoucí české delegace při skupině S&D **Pavel Poc**. Ten spolu se svými kolegy chce bojovat za férovou Evropu, což by pro Čechy mělo znamenat například stejnou kvalitu potravin či za stejnou práci mzdu jako v západní Evropě.

Jedničkou na kandidátce **ANO** je stávající europoslankyně **Dita Charanzová**. Jejím cílem je získat pro hnutí pět mandátů. Mimo to chce také chránit Česko tvrdě a nekompromisně. To dle programu znamená například návrat k původnímu poslání EU, což je především společný trh či volný pohyb osob a zboží, ale například migrační či sociální politika by měly zůstat v kompetenci členských států.

Charanzová v čele kandidátky ANO nahradila Pavla Teličku, lídra z voleb 2014 a místopředsedu EP.⁵ Společně s europoslancem Ježkem (rovněž v roce 2014 zvoleným za ANO) založili po názorových neshodách s Andrejem Babišem hnutí **Hlas** (hnutí má být proevropské, hájit principy liberální demokracie a prosazovat moderní ekonomiku). Kromě květnových ambic má být dle lídra Teličky středový subjekt s ambicemi i v české politice (Lidovky 2019g).

TOP 09 a STAN jdou do voleb opět v koalici, jejímž lídrem je europoslanec a předseda TOPky **Jiří Pospíšil**. Koalice,⁶ jejímž členem je např. i Strana zelených, se prezentuje jako subjekt spojující pravicové a proevropské síly. Chce oslovit voliče, kteří chtějí aktivní Česko v EU. Koalice chce českým občanům ukázat, že Evropská unie pozitivně ovlivňuje jejich život, nejen z hlediska makroekonomických ukazatelů (ČTK 2019). Vymezuje se proti ODS v čele se Zahradilem, jejíž proevropský kurz od posledních voleb ochladl. Cílem je obhájit čtyři místa v EP, nicméně i tři budou dle lídra považovány za úspěch (ČTK 2019). Otázkou ale je, jak dlouho by Pospíšil europoslancem skutečně byl. Jakožto předseda strany TOP 09 by se měl ucházet o post premiéra ve sněmovních volbách 2021, může se také stát třeba primátorem Prahy. Na tento post kandidoval v komunálních volbách 2018, a ačkoliv je momentálně primátorem lídr Pirátů Zdeněk Hřib, může se stát, že koalice nevydrží a pak by Pospíšil jako lídr kandidátky TOP 09 mohl o post usilovat.

Lidovci se rozhodli pro samostatnou kandidaturu, a to znovu pod vedením europoslance **Pavla Svobody**. Ani tato strana programově příliš nevybočuje od ostatních sněmovních stran (s výjimkou SPD a částečně KSČM). Také lidovci chtějí částečnou reformu EU, aby mohli lépe hájit české zájmy, ale v žádném případě nechtějí z EU vystupovat.

KSČM, která kandidátku spojila se Stranou demokratického socialismu či KSČ, povede stejně jako před pěti lety **Kateřina Konečná**. Zajímavostí je, že vzhledem k věkovému průměru členů strany, se letošní komunistická kandidátka pyšní věkovým průměrem, který jen lehce překračuje 30 let (Lidovky 2019c). Cílem této strategie je ukázat voličům, že KSČM má co nabídnout i mladým lidem, že je otevřená novým členům a že jde s dobou. Nicméně témata jsou pro stranu „tradiční“. Kandidáti je představili na začátku března. Jejich cílem je posílit suverenitu členských států, zavést legislativní pravomoc Evropského parlamentu a zvýšit odpovědnost Evropské komise (Lidovky 2019h). Vedle posílení prvků demokracie v řízení Unie

⁵ Dalším europoslancem, který opustil stranu, za niž byl před pěti lety zvolen, je Jaromír Štětina (TOP 09). Kandidovat letos za stranu nechce kvůli rozporům se současným vedením. Založil proto nové hnutí Evropa společně, které má výrazně prosazovat myšlenku evropanství (Lidovky 2019).

⁶ Na začátku roku jednala ještě s dalšími menšími proevropskými stranami (po vzoru úspěšného komunálního projektu z roku 2018 Spojené síly pro Prahu; iDnes 2019).

se chce Konečná věnovat například bezpečnosti, mzdové politice a dvojí kvalitě potravin. Úplně by chtěli komunisté zastavit debaty o evropském obranném fondu a možnosti vzniku společné evropské armády.

Poslední stranou, která má aktuálně v EP zastoupení, jsou **Svobodní**. Stávající jednička, europoslanec Petr Mach, se ale v prosinci 2018 vzdal postu lídra a po neúspěchu v komunálních volbách prakticky skončil s politikou (iDnes 2018b). Lídrem je tedy **Vít Jedlička**, prezident Liberlandu, virtuální balkánské republiky. Svobodní jsou tak jedinou kandidující stranou, která má aktuálně zastoupení v EP, kterou nevede stávající europoslanec. Navzdory těmto změnám se toho ale u Svobodných za pět let moc nestalo. Strana je stále pro odchod z EU a to v případě, že nedojde k výrazným změnám v uspořádání společenství.

Kromě stran, kterým se před pěti lety podařilo dostat své zástupce do Evropského parlamentu, budou o zastoupení v EP budou usilovat také strany, které sice nemají europoslance, ale mají poslance. Poměrně velké očekávání panuje u Pirátů, kteří ve sněmovních volbách skončili třetí a průzkumy je nyní řadí na druhé místo. Průběh demokratického výběru lídra **Pirátů** se přiosřil v prosinci 2018 (Lidovky 2018). Jeden ze zájemců o post na pirátské kandidátce pro eurovolby, Giuseppe Maiello, obvinil tehdy nejviditelnějšího kandidáta na lídra kandidátky, Mikuláše Peksu, že jej slovně i fyzicky napadl. Důvodem měla být Maiellova podpora jiného kandidáta, konkrétně Markéty Gregorové z Brna. Peksa incident nepopřel, uvedl však, že důvodem nebyla podpora jiného kandidáta, ale dlouhodobě odlišný pohled na zahraniční politiku.

Lídrem se nakonec stal softwarový specialista **Marcel Kolaja** (Lidovky 2019d). Ve druhém kole primárek porazil Peksu, když získal 253 ze 449 hlasujících (Peksu jich podpořilo 196). Kolaja kandidoval do EP už před pěti lety, tehdy byl na kandidátce Pirátů druhý za předsedou strany Ivanem Bartošem. Cílem strany je ve volbách získat 20 % hlasů, lídr Kolaja se chce zaměřit zejména na problematiku moderních technologií – digitální agendu, informační technologie a ochranu práv spotřebitelů (Lidovky 2019e).

To **SPD** s **Ivanem Davidem** v čele kandidátky kampaň koordinuje se zahraničními euroskeptickými stranami, například s francouzskou Národní frontou Marine Le Penové či s italskou Ligou. Společným cílem je utvořit velkou vlasteneckou frakci v EP a mít minimálně sto mandátů. Kampaň oficiálně SPD zahájila 25. dubna 2019 na Václavském náměstí v Praze. Součástí byl hodinový koncert krajně pravicové skupiny Ortel a poté projevy lídra hnutí Tomio Okamury a jeho zahraničních hostů, Marine Le Penové a Geerta Wilderse (skrže video pozdravil demonstraci také Matteo Salvini). Hlavními tématy SPD jsou protimigrační a protiislámská rétorika a také riziko globalizace a ohrožení „bruselskými elitami“ (Seznam 2019).⁷ Kromě toho chce SPD jako jediná sněmovní strana odejít z EU.

⁷ Pod novou značkou Jednotná Alternativa pro Patrioty kandidují do EP na kandidátce Alternativy pro Českou republiku 2017 také odpadlíci od SPD Lubomír Volný a Marian Bojko.

Tabulka č. 3: Komparace základních témat vybraných stran pro eurovolby 2019

	ANO	ODS	TOP	KDU- ČSL	PIRÁTI	ČSSD	KSČM	SPD
			STAN					
LÍDR	Dita Charanzová	Jan Zahradil	Jiří Pospíšil	Pavel Svoboda	Marcel Kolaja	Pavel Poc	Kateřina Konečná	Ivan David
Odchod z EU	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	ANO
Reforma EU	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Přijetí Eura	-	NE	ANO	ANO	-	NE	NE	NE
Vyšší suverenita členských států	ANO	ANO	NE	-	NE	ANO	ANO	ANO
Posílení bezpečnostní politiky	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	NE
Boj proti dvojí kvalitě potravin	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Boj se suchem	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Evropská minimální mzda	-	NE	-	NE	ANO	ANO	ANO	NE

Zdroj: Vlastní tabulka (na základě programů jednotlivých stran – viz seznam zdrojů).

Závěrem

Kampaň k evropským volbám v České republice působila poměrně nudně. Strany se nijak výrazně nesnažily přilákat pozornost a případně větší počet voličů k urnám, a tak se vlastně nejvýraznějším prvkem stala červené kšiltovka ANO. Ani programově se od sebe (sněmovní) strany výrazně neliší – je zde snaha reformovat EU, vrátit některé rozhodovací pravomoci členským státům, ale hlavním tématem se staly potraviny a zejména boj proti jejich dvojí kvalitě. Připomněl se také odmítavý postoj k migraci a již dávno překonaným uprchlickým kvótám, ale nijak výrazně a spíše jakoby z povinnosti.

Právě kvůli dvojí kvalitě potravin dominovala kampani do Evropského parlamentu skutečně evropská témata, byť samozřejmě s významem a přesahem pro národní scénu. Už samotné slogany i přístup stran jasně naznačily, že prioritou bude opět ochrana České republiky a jejich zájmů a je tak vlastně jen shodou okolností, že hlavní témata (dvojí kvalita potravin, migrace, bezpečnostní politika, sjednocení mezd) musí být skutečně řešena na půdě Evropského parlamentu a strany se nezaměřily na čistě domácí témata, jako tomu bylo v předcházejících kampaních.

Těžko ale strany za tento „úsporný“ přístup kritizovat, když je zájem o evropská témata a obecně o volby do Evropského parlamentu tak malý z hlediska voličů v České republice. Je samozřejmě na filosofickou debatu, zda za tento přístup mohou voliči a jejich nezájem, nebo strany tím, že se ani nesnaží problematiku EU přiblížit a vysvětlit její důležitost. To již ale není cílem tohoto textu. A na výsledek voleb samotných a volební účast si budeme muset počkat až na noc z neděle na pondělí, kdy skončí volby i v posledních zemích.

MARCELA KONRÁDOVÁ

Analytička

Vystudovala politologii na FSS MUNI se specializací na volební studia a politický marketing. V roce 2017 ukončila postgraduální studium se zaměřením na komparativní politologii a českou politiku.

Přednáší na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK. Je externí analytičkou Institutu pro politiku a společnost.

Na analytických pozicích spolupracovala na mezinárodních projektech v Německu, Srbsku, Bulharsku a dalších zemích. Je (spolu)autorkou řady odborných a popularizujících publikací.

JAKUB KONRÁD

Analytik

Vystudoval politologii na FF ZCU a FSS MUNI se specializací na volební studia a politický marketing. Zaměřuje se zejména na český stranicko-politický systém.

Spolupracoval s Institutem politického marketingu na popularizujících publikacích, zejm. Volební kampaně 2013. Od roku 2014 externě spolupracuje s Institutem pro politiku a společnost.

Literatura a zdroje

Carruba, Cliff a Timpone, Richard. 2005. „Explaining Vote Switching Across First – and Second-Order Elections.“ *Comparative Political Studies*, Vol. 38, Is. 3, pp. 260-281.

CVVM. 2019. „Voličské preference, faktory rozhodování a témata voleb do Evropského parlamentu v dubnu 2019.“ (cit. 2019-05-07). (https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4911/f9/pv190425.pdf)

ČSÚ. 2019. „Metody pro přepočítání hlasů na mandáty.“ (cit. 2019-02-19). (https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty).

ČTK. 2019. „TOP 09 a STAN chtějí ve volbách do EP oslovit proevropské voliče.“ (cit. 2019-03-21). (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/top-09-a-stan-chteji-ve-volbach-do-ep-oslovit-proevropske-volice/1734394>).

Daniel Kerekeš. 2019. „Mapa kandidátů.“ (cit. 2019-05-07). (<https://danielkerekesh.carto.com/builder/7ccbbddb-b003-4fd4-9635-9e9857ba51cc/embed?fbclid=IwARogH8sj8PLV3DdAZGFZnb9VHUUO6O86xliCdhtDABKAeMM04XiZN8suUD8g&state=%7B%22map%22%3A%7B%22ne%22%3A%5B48.567719164209414%2C11.905660629272463%5D%2C%22sw%22%3A%5B51.06230131292332%2C19.71693992614746%5D%2C%22center%22%3A%5B49.83109006441556%2C15.811300277709963%5D%2C%22zoom%22%3A8%7D%7D>).

Euroskop. 2019. „Vstup ČR do EU.“ (cit. 2019-03-11). (<https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>).

Eurozprávy. 2014. „Proč se Češi vykašlali na eurovolby? Čtete závěry studie.“ (cit. 2019-02-19). (<https://eurozpravy.cz/domaci/zivot/96380-proc-se-cesi-vykaslali-na-eurovolby-ctete-zavery-studie/>).

Eurozprávy. 2018. „Za český euroskepticismus může internet? Průzkum odhalil nečekané věci.“ (cit. 2019-02-19). (<https://eurozpravy.cz/domaci/zivot/233198-za-cesky-euroskepticismus-muze-internet-pruzkum-odhalil-necekane-veci/>).

Evropský parlament. 2014. „Výsledky voleb.“ (cit. 2019-02-19). (<http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/election-results-2014.html>).

Evropský parlament. 2019a. „Fakta a čísla o Evropské unii.“ (cit. 2019-02-19). (<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/21/evropsky-parlament-volebni-postupy>).

Evropský parlament. 2019b. „Politické skupiny 2014 – 2019.“ (cit. 2019-04-25). (<http://www.europarl.europa.eu/czechrepublic/cs/va%2C%20poslanci/politick%C3%A9-skupiny-2014-2019>).

Fiala, P., Mareš, M. a Sokol, P. 2007. Eurostrany. *Politické strany na evropské úrovni*. Brno, Barrister & Principal.

iDnes. 2018a. „Studie: Mladí Češi Brusel nemilují. Pro setrvání v EU jsou jen dva z pěti.“ (cit. 2019-02-19). (https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/studie-globsec-mladi-visegrad-cesi-evropska-unie.A180202_133329_zahranicni_ert).

iDnes. 2018b. „Mach ze Svobodných se vzdal postu lídra do eurovoleb a končí s politikou.“ (cit. 2019-02-19). (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/eurovolby-volby-evropsky-parlament-petr-mach-svobodni.A181216_133901_domaci_skr).

iDnes. 2019. „Strany budou letos hledat nové lídry, otestují svou sílu v eurovolbách.“ (cit. 2019-01-02). (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rok-2019-strany-sjezdu-novi-lidri-volby-do-evropskeho-parlamenu.A190102_114116_domaci_kop).

Info.cz. 2018. „Kdo nahradí Junckera v čele Komise? V Bruselu se rozebíhá ostrý boj o Spitzenkandidáty.“ (cit. 2019-02-19). (<https://www.info.cz/evropska-unie/kdo-nahradi-junckera-v-cele-komise-v-bruselu-se-rozebiha-ostry-boj-o-spitzenkandidaty-36619.html>).

Institut pro politiku a společnost. 2019. „2004 – 2019 – 2034: Minulých a budoucích 15 let ČR v EU.“ (cit. 2019-03-11). (<https://www.politikaspolecnost.cz/aktualne/2004-2019-2034-minulych-a-budoucich-15-let-cr-v-eu/>).

iRozhlas. 2019a. „Volby do Evropského parlamentu 2019.“ (cit. 2019-02-19). (<https://www.irozhlas.cz/volby/evropsky-parlament-2019>).

iRozhlas. 2019b. „Interaktivní kandidátky k eurovolbám: proklikejte si, koho volit.“ (cit. 2019-05-02). (https://www.irozhlas.cz/volby/volby-2019-evropsky-parlament-interaktivni-kandidatky_1904110900_jab?fbclid=IwAR105-Q2jaRVgY4DEzIWAfmsBM3_wwbMsH8IdOOqfNtULk8Cto3MvANZJYCc).

Kopecký, Petr a Mudde, Cas. 2002. „The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe.“ *European Union Politics*, Vol. 3, Is. 3, pp: 297-326.

KSČM. 2019. „Nenechme to tak.“ (cit. 2019-03-07). (<http://www.nenechmetotak.cz/menu/68/volebni-program.html>).

Lidovky. 2018. „Strčil do mě u kuchyňky.‘ Piráti se dostali do konfliktu kvůli eurovolbám.“ (cit. 2019-02-19). (https://www.lidovky.cz/domov/strcil-do-me-u-kuchynky-clen-piratu-se-dostal-do-konfliktu-s-mistopredsedou-strany-oba-chteji-v-k.A190114_083612_ln_domov_ele).

Lidovky. 2019. „Boj s dezinformacemi před eurovolbami. Brusel chystá opatření.“ (cit. 2019-01-089). (https://www.lidovky.cz/svet/spoluprace-zemi-ma-pomoci-boji-s-dezinformacemi-v-kampani-pred-eurovolbami.A190108_154642_ln_zahranici_ele).

Lidovky. 2019b. „EU vyhlásila válku fake news, přidá se i Česko. Fakta bude ověřovat mezinárodní síť expertů.“ (cit. 2019-01-28). (https://www.lidovky.cz/domov/evropska-unie-vyhlasila-valku-fake-news-prida-se-i-cesko-buduje-se-sit-overovatelu-faktu.A190125_121745_ln_domov_jho).

Lidovky. 2019c. „Ještě žijeme!‘ Kandidátku komunistů vedou mladí, zkušené matadoři se propadli.“ (cit. 2019-01-27). (https://www.lidovky.cz/domov/jeste-zijeme-kandidatku-komunistu-vedou-mladi-zkuseni-matadori-se-propadli.A190123_095543_ln_domov_mber).

Lidovky. 2019d. „Piráty povede do eurovoleb Kolaja. O ostatních kandidátech rozhodne internetové hlasování.“ (2019-01-19). (https://www.lidovky.cz/domov/piraty-povede-do-eurovoleb-kolaja-o-ostatnich-kandidatech-rozhodne-internetove-hlasovani.A190119_145133_ln_domov_ele).

Lidovky. 2019e. „V eurovolbách chceme 20 procent, vyhlásil předseda Pirátů Bartoš.“ (2019-01-19). (https://www.lidovky.cz/domov/hlas-ceska-musi-byt-po-volbach-do-evropskeho-parlamentu-v-eu-vice-slyset-mini-pirati.A190119_120355_ln_domov_ele).

Lidovky. 2019f. „První odhady výsledků voleb do europarlamentu. ANO může získat 8 křesel, ODS 4.“ (cit. 2019.02-19). (https://www.lidovky.cz/svet/prvni-odhady-vysledku-do-europarlamentu-ano-muze-ziskat-8-kresel-ods-4.A190218_113729_ln_zahranici_form).

Lidovky. 2019g. „Europoslanci Telička a Ježek zakládají nové politické hnutí Hlas.“ (cit. 2019-02-19). (https://www.lidovky.cz/domov/europoslanci-telicka-a-jezek-zakladaji-nove-politicke-hnuti-hlas.A190205_143805_ln_domov_cek).

Lidovky. 2019h. „Komunisté představili plán do eurovoleb. Chtějí posílit ‚demokratické prvky‘ řízení unie.“ (cit. 2019-03-07). (https://www.lidovky.cz/domov/komuniste-predstavili-plan-do-eurovoleb-chteji-posilit-democraticke-prvky-rizeni-unie.A190306_104704_ln_domov_ele).

Lidovky. 2019i. „Většina Čechů chce zůstat v EU, ukazuje průzkum. Pro odchod je jen desetina.“ (cit. 2019-04-29). (https://www.lidovky.cz/domov/vetsina-cechu-chce-zustat-v-eu-ukazuje-pruzkum-pro-odchod-je-jen-desetina.A190429_105121_ln_domov_ele).

Lidovky. 2019j. „Macron touží po sjednocené Evropě. Jeho vizi odmítá Babiš i řada pravicových stran.“ (cit. 2019-03-07). (https://www.lidovky.cz/svet/macron-touzi-po-silne-ochrane-hranic-a-voleb-jeho-vizi-odmitaji-pravicove-strany-i-babis.A190305_160801_ln_zahranici_mha).

Lidovky. 2019k. „Štětínovo nové hnutí může kandidovat do Evropského parlamentu. Získalo 1000 podpisů.“ (cit. 2019-03-07). (https://www.lidovky.cz/domov/stetinovo-nove-hnuti-muze-kandidovat-do-evropskeho-parlamentu-ziskalo-1000-podpisu.A190123_184757_ln_domov_form).

Lidovky. 2019l. „Patnáct stran z evropských lidovců požaduje vyloučení Fidesz. Orbán kritiky chláholí.“ (cit. 2019-03-11). (https://www.lidovky.cz/svet/patnact-stran-evropskych-lidovcu-pozaduje-vylouceni-fidesz-orban-kritiky-chlacholi.A190307_185705_ln_zahranici_mha).

Lidovky. 2019m. „Putin jako kmotr evropské krajní pravice. Rusko tajně pomáhá Salvini i Le Penové, tvrdí novináři.“ (cit. 2019-04-09). (https://www.lidovky.cz/svet/putin-jako-kmotr-evropske-krajni-pravice-tajne-pomaha-salvinimu-i-le-penove.A190408_151351_ln_zahranici_mha).

Lidovky. 2019n. „Eurovoleb se zúčastní i Británie, potvrdila vláda. Uznala, že dohodu prosadit nestihne.“ (cit. 2019-05-09). (https://www.lidovky.cz/svet/evropskych-voleb-se-zucastni-i-britanie-potvrdila-tamni-vlada-uznala-ze-dohodu-prosadit-destihnou.A190507_165743_ln_zahranici_ele).

ODS. 2019. „Program ODS pro volby do Evropského parlamentu 2019.“ (cit. 2019-03-07). (<https://www.ods.cz/volby2019>).

Právo. 2018. „Eurolídrem ODS už počtvrté Zahradil.“ [tisk]

Reiff, Karheinz a Schmitt, Hermann. 1980. „Nine second-order national elections – A conceptual framework for the Analysis of the European elections.“ *European Journal of Political Research*, No. 8, pp. 3–44.

Respekt. 2019. „Jak klepnout Orbána přes prsty.“ (cit. 2019-05-10). (<https://www.respekt.cz/politika/jak-klepnout-orbana-pres-prsty>)

Seznam. 2019. „Napřed Ortel, pak Le Penová. SPD zahájí bruselské tažení.“ (cit. 2019-04-25). (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/napred-ortel-pak-le-penova-spd-zahaji-bruselske-tazeni-70946?dop-ab-variant=1&seq-no=1&source=hp>).

STEM. 2019. „Hodnocení českých poslanců v Evropském parlamentu.“ (cit. 2019-03-07). (<https://www.stem.cz/hodnoceni-ceskych-poslancu-v-evropskem-parlamentu/>).

Taggart, Paul a Szczerbiak, Aleks. 2002. *The Party Politics of Eurocepticism in EU Member and Candidate States*. Working Paper. Sussex European Institute, University of Sussex.

Volby.cz. 2003. „Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii.“ (cit. 2019-02-19). (<https://volby.cz/pls/ref2003/re?xjazyk=CZ>).

Volby.cz. 2019. „Evropský parlament.“ (cit. 2019-02-19). (<https://volby.cz/>).

Zákony pro lidi. 2019. „Zákon č. 62/2003 Sb.“ (cit. 2019-02-19). (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-62>).

Programy politických stran

[ANO](#)

[ODS](#)

[TOP + STAN](#)

[KDU-ČSL](#)

[PIRÁTI](#)

[ČSSD](#)

[KSČM](#)

[SPD](#)

Příloha

Volební účast v eurovolbách 2004-2014

Země		Volební účast v %		
		2004	2009	2014
	Belgie	90,80	90,39	89,64
	Bulharsko	-	38,99	35,84
	Česká republika	28,30	28,22	18,20
	Dánsko	47,80	59,54	56,32
	Estonsko	26,80	43,9	36,52
	Finsko	41,10	38,6	39,10
	Francie	43,10	40,63	42,43
	Chorvatsko	-	20,84	25,24

	Irsko	59,70	58,64	52,44
	Itálie	73,10	65,05	57,22
	Kypr	72,50	59,4	43,97
	Litva	48,10	20,98	47,35
	Lotyšsko	41,20	53,7	30,24
	Lucembursko	90,00	90,76	85,55
	Maďarsko	38,50	36,31	28,97
	Malta	82,00	78,79	74,80
	Německo	43,00	43,27	48,10
	Nizozemsko	39,10	36,75	37,32
	Polsko	21,00	24,53	23,83
	Portugalsko	38,80	36,77	33,67
	Rakousko	41,80	45,97	45,39
	Rumunsko	-	27,67	32,44
	Řecko	63,20	52,61	59,97
	Slovensko	17,00	19,64	13,05
	Slovinsko	28,30	28,37	24,55
	Španělsko	45,90	44,87	43,81
	Švédsko	37,20	45,53	51,07
	Velká Británie	38,20	34,7	35,60

Zdroj: [Evropský parlament](#) (upraveno).